

τοῦτο πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ διὰ νέας ζύμης, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὡς καὶ ἄλλοτε ἐγράφομεν ἀπὸ κοινοῦ καὶ σοβαρῶς ἀποφασίζουσα τοῦτο ἡ Ἱεραρχία μας διὰ μέσου τῶν ἤδη μορφωμένων κληρικῶν. Καὶ ὅταν οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἀναπλασθῇ ἡ κοινῶνία μας τότε θ' ἀποκτήσωμεν κλῆρον μορφωμένον.

Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ Α' ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΗΣ ΡΟΥΘ

§ 4 Ἐγκατάστασις τῆς Νωεμὶν καὶ τῆς Ρουθ ἐν Βηθλεέμ.

Ἡ Νωεμὶν ἐξακολουθοῦσα τὴν ἀπάντησιν πρὸς τὰς φίλας καὶ γνωστὰς αὐτῇ γυναῖκας, λέγει. Ἐγὼ ἀνεχώρησα ἐκ τῆς Βηθλεέμ, ὡς γνωρίζετε, πλήρης, τοὔτέστι πλήρης ἐπιτυχίας καὶ ἐλπίδων καὶ ἰδοὺ τώρα ἐπιστρέφω καὶ εἶμαι κενή, τοὔτέστι ἐστερημένη τῶν προσφιλῶν μοι καὶ ὄρφανή, βεβυθισμένη εἰς τὴν πικρίαν καὶ τὴν δυστυχίαν. Ὁ Θεὸς ἀφήρεσεν ἐξ ἐμοῦ πάντα τὰ καλὰ, πᾶσαν ἐν γένει εὐτυχίαν! Καὶ λοιπὸν διατὶ μὲ ὀνομάζετε Νωεμὶν, ἀφ' οὗ ὁ Κύριός μου ἠθέλησε νὰ μὲ δοκιμάσῃ, νὰ μὲ ταπεινώσῃ καὶ ὡς Παντοδύναμος νὰ μὲ κακώσῃ καὶ νὰ μὲ πικράνῃ;

Τοιαύτη ἡ συγκινητικὴ ἀπάντησις τῆς Νωεμὶν πρὸς τὰς γνωστὰς καὶ φίλας αὐτῇ γυναῖκας τῆς Βηθλεέμ. Ἴδου δὲ ἡ ἐγκατάστασις τῆς Νωεμὶν καὶ τῆς Ρουθ ἐν Βηθλεέμ, κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

«Καὶ ἐπέστρεψε Νωεμὶν καὶ Ρουθ ἡ Μωαβίτις ἡ νύμφη αὐτῆς, ἐπιστρέφουσαι ἐξ ἀγροῦ Μωαβ. Αὗται δὲ παρεγενήθησαν ἐν Βηθλεέμ ἐν ἀρχῇ θερισμοῦ κριθῶν.»

Διὰ τούτων ἡ Ἁγία Γραφή ἱστορεῖ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Νωεμὶν καὶ τῆς νύμφης αὐτῆς Ρουθ ἐν Βηθλεέμ λέγουσα, ὅτι ἀμφότεραι νύμφη καὶ πενθερὰ ἐπιστρέφουσαι ἐκ τῆς Μωαβίτιδος χώρας ἐπέστρεψαν, καὶ φθάσασαι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν πόλιν Βηθλεέμ, ἣτις, ὡς εἶδομεν, ἦτο ἡ πατρις τῆς Νωεμὶν. Ἐφθάσαν δὲ εἰς τὴν πόλιν ταύτην κατὰ τὸς πρώτας τοῦ θέρους ἡμέρας, ὅτε δηλαδὴ καθ' ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην ἠχοῖεν ὁ θερισμὸς τῶν κριθῶν. Φανερόν ὅτι ἡ Νωεμὶν καὶ ἡ Ρουθ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ τῶν πρὸς τὸ ζῆν. Καὶ ὅμως αἱ δύο αὗται ὄρφαναι γυναῖκες διηλθον τὰς ἡμέρας αὐτῶν, ἐπιθυμοῦσαι νὰ ἐργασθῶσι καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῶν νὰ ζή-

σωσι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ ἐντίμως καὶ συμφῶνως πρὸς τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν ἔχαιρε πάντοτε ἡ οἰκογένεια καὶ ἡ συγγένεια τῆς Νωεμὶν καὶ τοῦ Ἐλιμέλεχ.

Κατοικήσασαι ἐν Βηθλεέμ αἱ δύο αὗται ὄρφαναι γυναῖκες, ἀπεσύρθησαν μὲν εἰς πτωχικὴν τινα οἰκίαν τῆς Βηθλεέμ, ἀνήκουσαν ἴσως εἰς τὸν Ἐλιμέλεχ, ἐπεθύμησαν ὅμως νὰ ζήσωσιν ἐν ἀφανείᾳ ἐργαζόμεναι. Ἐκ τῶν ἐπομένων δὲ κεφαλαίων τοῦ βιβλίου τῆς Ρουθ καταφαίνεται, ὅτι ἡ Νωεμὶν τόσῳ ἠγάπα τὴν νύμφην αὐτῆς, ὥστε ἡ μόνη σκέψις αὐτῆς ἦτο νὰ καταστήσῃ τὴν Ρουθ ὅσον οἶον τε εὐτυχεστέραν ἐν τῇ θρησκείᾳ καὶ τῇ λατρείᾳ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὥστε οὕτω νὰ λησμονήσῃ ὀλοτελῶς τὴν ἑαυτῆς Πατρίδα καὶ τοὺς εἰδωλολάτρας γονεῖς αὐτῆς. Ἠλπίζε δὲ εἰς Θεὸν νὰ κατορθώσῃ τοῦτο καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐπιθυμία αὐτῆς, διότι ἐπίστευεν, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ συνεργεῖ εἰς ἔργον, τὸ ὁποῖον εἶναι σύμφωνον πρὸς τὸν νόμον καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ὠφέλιμον εἰς τὴν πικρίαν τῆς ψυχῆς αὐτῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἐπιβλέπων ὁ Θεὸς εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τῆς καρδίας τῆς νέας Μωαβίτιδος, τῆς Ρουθ, προητοίμαζε δι' αὐτὴν λαμπρὸν καὶ θαυμάσιον μέλλον. Διὰ νὰ διδάξῃ δὲ ὁ Θεὸς εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας, ὅτι ἐπίσης τὰ ἔθνη, ὡς καὶ οἱ Ἰσραηλίται, ἔμελλον νὰ εἶναι κληρονομία τοῦ Μεσσοῦ προώριζε τὴν ξένην, τὴν χήραν τοῦ Μααλὼν, νὰ ἀποβῇ μήτηρ τῶν προγόνων τοῦ λυτρωτοῦ τοῦ κόσμου.

Ἡ θέσις τῶν δύο τούτων εὐσεβῶν καὶ ἐναρέτων γυναικῶν ἐν Βηθλεέμ, ἦτο ἀληθῶς λίαν κρίσιμος καὶ δυσάρεστος· διότι περιέπεσαν εἰς πτωχείαν καὶ δυστυχίαν ἕνεκα τοῦ θανάτου τῶν συζύγων αὐτῶν, ἔζων δὲ ἐλπίζουσαι ἀκραδάντως εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐπιθυμοῦσαι νὰ πορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν δι' ἐντίμου ἐργασίας. Τὴν πρόθεσιν αὐτῶν ταύτην ὁ Θεὸς ἀντήμειψεν ἀνταξίως τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ πόθου αὐτῶν τούτου. Οὕτω καὶ σήμερον πολλοί, μάλλον δὲ πλείστοι τῶν χριστιανῶν περιπίπτουσιν ἐν τῇ πορείᾳ τῆς ζωῆς αὐτῶν εἰς κρίσιμον καὶ λίαν δυσάρεστον οἰκογενειακὴν ἢ κοινωνικὴν θέσιν, καταντῶσιν εἰς πτωχείαν καὶ ἀπορίαν τῶν πρὸς τὸ ζῆν, ἕνεκα διαφόρων δυστυχημάτων καὶ συμφορῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπέρχονται εἴτε παρὰ τοῦ Θεοῦ πρὸς δοκιμασίαν τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀφοσιώσεως αὐτῶν, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων, ἕνεκα πολλῶν καὶ ποικίλων ἀφορμῶν καὶ ἀδίκων σκέ-

Ἀρχιδ. Σπ. ΣΓΟΥΡΟΠΟΥΛΟΥ.

ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Α.

Εἶναι ἀναμφισβητήτως παιδιόθεν τοῖς πᾶσι γνωστόν, οὐδένα ἀπολύτως διαλανθάνον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος θ' ἀποτίσῃ θάψιν ἢ βράδιον εἰς τὸν θάνατον τὸν πρὸς τοῦτον ὀφειλόμενον εὐθύς ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του, βαρύτερον δ' ἀληθῶς φόρον, ὅστις εἶναι ἢ ἐκλειψίς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Γῆ ζωῆς.

Ὅσα ἰδέσθαι καὶ ἂν ᾧσι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἀπώτατον ἀκόμη μέλλον αἱ ἐπιδόσεις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ πιασῶν τῶν ἐκφάνσεων τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ, ὅσονδήποτε καὶ ἂν κατορθώσῃ οὗτος, προάγων ἀπάσας τὰς γνωστὰς τέχνας καὶ νέας προσέτι ἐφευρίσκων, ἀναπτύσσων μέχρις οὐοῦδήποτε νοητοῦ σημείου τὰς ὑφισταμένας σήμερον ἐπιστήμας καὶ τὰς ἐν τῇ γοργῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου δημιουργηθησομένας, ὅσονδήποτε, λέγομεν, καὶ ἂν δυνηθῇ ἐκ τούτων, νὰ καταστήσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἀνευτέραν, νὰ ρυθμίσῃ τὸν βίον του οὕτως, ὥστε πηγὴ πολυχέμων παντοίων ἐργῶν ἀπὸ τῶν μᾶλλον εὐγενῶν καὶ πνευματικῶν ἕως τῶν πλέον ταπεινῶν καὶ χυδαίων νὰ γένηται οὗτος, εἶναι ἀναμφίλεκτον καὶ οὐδὲ τοῦ μᾶλλον εὐφαντασιώτου ἢ διάνοια ἠθέλεε τολμήσει ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἀνευ οἰασθήποτε ἐξαιρέσεως θ' ἀληθεύῃ εἰς τὸ διηνεκὲς τὸ πρὸ τῶν ἡδὴ αἰῶνων ἐξηνεγμένον ἀξιωματικὸν τοῦ Ἀθηναίου τραγωδοποιῶ ῥήμα· ὅτι δηλονότι ὁ ἄνθρωπος, οὐτινος καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἀνάγνωρίζει «δεινότερον»,

Ἄτιδα μόνον

φεῦξεν οὐκ ἐπάξεται. (1)

Πᾶσα περὶ τούτου ἀντίθετος γνώμη εὐλόγως θὰ ἐπήγετο ὡς συνέπειαν τὴν ἐκθεσιν τοῦ ἐκφράσαντος ταύτην ὡς ἀνθρώπου μὴ ἰσταμένου ἰσορροπῶς κατὰ τὴν διάνοιαν εἰς τὰ ὅμματα καὶ αὐτῶν ἀκρότη τῶν δοξαζόντων, ὅτι τὸ ἐπιπεδον τῆς δράσεως τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι

ψεῶν καὶ σχολῶν. Ἄλλ' ἀφ' οὗ οἱ τοιοῦτοι χριστιανοὶ καταντήσωσιν εἰς τὴν δεινὴν ταύτην θέσιν, σκέπτονται ἄρα γε ἢ πιστεύουσι καὶ ἐλπίζουσιν εἰλικρινῶς καὶ ἀφοσιωμένως εἰς τὸν Θεὸν ὡς ἡ Νωεμὶν καὶ ἡ Ρούθ; Σκέπτονται μήπως ἢ συμφορὰ εἶναι δοκιμασία ἢ παιδεία, ἀποστελλομένη ἄνωθεν διὰ νὰ δοκιμασθῇ ἢ πίστις καὶ ἢ ἀφοσίωσις αὐτῶν; Ἐπομένως ὀφείλουσι νὰ ὑποφέρωσι ταύτην μετ' ἀκραδάντου καρτερίας καὶ μεγαλοψυχίας, ἐλπίζοντες εἰς τὸν Θεόν, ὅτι μετὰ τὴν δοκιμασίαν δύναται νὰ πλουτισθῶσιν αὐτίς, ὡς ὁ Ἰάβ καὶ πολλοὶ ἄλλοι; Τὸ καθ' ἡμᾶς, φρονοῦμεν, ὅτι πολλοὶ ὀλίγοι τῶν χριστιανῶν σκέπτονται τοιοῦτοτρόπως. (ἀκολουθεῖ)

ἄτερον καὶ ὅτι τὸ πεδῖον τῆς προαγωγῆς τούτου δὲν ἔχει ὄρια καὶ φραγμούς. Καὶ ὅσας πάλιν δι' ἀπάντων τῶν ἐκάστοτε προσιτῶν αὐτῷ καὶ προσφῶρων μέσων καὶ ἂν δυνηθῇ νὰ προσθῇ ἡμέρας εἰς τὸν ἐνταῦθα διανυόμενον βίον του ὁ ἄνθρωπος, πάντως ὡσεὶ χόρτος θὰ ξηρανθῶσιν αὐταὶ καὶ «ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ ἐξανθήσει» ὁ ἄνθρωπος, κατὰ τὴν ἐπιτυχῆ ποιητικὴν ἔκφρασιν τοῦ προφητὰνακτος, (2) ἐπικυρῶν οὕτω τὸν προσφύεσταιον περὶ αὐτοῦ χαρακτηρισμὸν τοῦ Ἰησαίου ὑψιπέτου ὕμνητοῦ τῶν Πυθιονικῶν.

«Ἐπάμεροι... σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος» (3)

Καὶ ὅμως καίτοι πασιδῆλος ἡ πραγματικὴ αὕτη κατάστασις, μολονότι καθ' ἐκάστην μυρία θανατικαὶ σκηναὶ λαμβάνουσι χώραν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, οὐδέποτε ἠδυνήθη ἡ ἀνθρωπότης καθόλου νὰ ἐξοικειωθῇ πρὸς τὴν πραγματικότητα ταύτην, ἐκάστου ἀπαθῶς ἀτενίζοντος πρὸς τὸν Θάνατον καὶ γαληνιαῶς ἀναμένοντος καὶ τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ ἀνήκεστον πλήγμα τούτου. Τούναντίον τὸ φαινόμενον τῆς νεκρώσεως ἐξακολουθεῖ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐντάσεως νὰ συγκινῇ πάντοτε τὸν ἄνθρωπον· ἢ δὲ σκέψις ὅτι καὶ αὐτὸς ποτε ἀποδίδων τὴν ἐσχάτην πνοὴν θ' ἀλώθῃ ὑπὸ τοῦ θανάτου τὸν ταράσσει σφοδρῶς. Καὶ περὶ δὲ οὐδαμῶς ἀμβιβᾶλων περὶ αὐτοῦ, ὅμως ν' ἀποδιώκῃ πάντοτε μακρὰν του τὴν ἰδέαν τοῦ ἑαυτοῦ θανάτου προσπαθεῖ, ἀρεσκόμενος ναῦταπατάται τρόπον τινά, μὴ θέλων ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ φαντασθῇ νεκρούμενον ἑαυτόν. Καὶ αἰτία τούτου ὁ διάπυρος πόθος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ζῆν ἐπὶ χρόνον ἀπροσδιόριστον, εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Ἡ ἰσχυρὰ αὕτη ἀνθρωπίνῃ ἐφεσις τῆς ἀειζωίας ἐκδηλουμένη, ὡς ἐρρήθη, διὰ τῆς προαιρέσεως τῆς ζωῆς ἀπὸ τοῦ θανάτου—καὶ ὡς στοιχεῖον ἀπολογητικὸν ἰσχυρὸν χρησιμεύουσα—ἢ τὰ πρῶτα φέρουσα μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιθυμιῶν τυγχάνει· ἢ διὰ τῆς παρόδου δὲ τοῦ χρόνου μερικῇ πάντοτε πλήρωσις αὐτῆς, ἀποτελεῖ τὴν κορωνίδα ἀπάντων τῶν πόθων τοῦ βροτοῦ. Ὅσονδήποτε καὶ ἂν ἢ οὗτος προβεβηκὸς τὴν ἡλικίαν καὶ ἐξησθενημένος ἔχει τὰς ὅλας αὐτοῦ δυνάμεις, ἀγροφελὴς παντάπασι τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἀνεπαρκῆς τέλεον ἑαυτῷ καταστάς ἢ ἀκριβέστερον ἄχθος ἀρούρης γενόμενος, ὅσονδήποτε καὶ ἂν πάσῃ μέχρι τοῦ σημείου μάλιστα ἐκείνου ἐξ οὗ ἀκίνητῃ ἢ εἰς ἐρπετὸν μετεβλήθῃ, ποθεῖ φλογερῶς νὰ παρατείνῃ τὴν ζωὴν του τὴν τόσον ἐπώδυνον, τῆς ἰδέας τοῦ θανάτου οὔσης δι' αὐτὸν ἀσυγκρίτως μᾶλλον ὀδυνηρᾶς τῶν τοσοῦτων τῆς ἀθλίας ζωῆς του ἀληθδόνων. «Δίδω τὸ βασιλεῖόν μου ἀντὶ ὀλίγων στιγμῶν ζωῆς», ἔλεγε πνέουσα τὰ λολοῦθια ἢ κραταιὰ τῆς ξανθῆς Ἀλβιῶνος βασίλισσα Ἐλισάβετ. Αὐτὸς εἶναι ὁ κανὼν. Τοῦτο εἶναι τὸ πόρισμα τῆς ἀνὰ μέσον τῶν αἰῶνων παρατηρήσεως τῆς ψυχικῆς τοῦ ἀνθρώπου διαθέσεως ἐναντι τοῦ θανάτου. (ἀκολουθεῖ).

(1) Σοφοκλ. Ἀντιγόνη. 361—2.

(2) Δαὶδ. Ψαλμ. ββ. 15.

(3) Πινδάρου. Ἐπιν. Πυθιον. VIII.